

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทำให้เกิดการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีความพร้อมในการบริหารจัดการและการบริการอย่างมีประสิทธิภาพตามแผนแม่บทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะที่กำลังเป็นที่นิยม คือ การท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่นำทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนมาดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าภายในชุมชน เช่น เรือนไทย เรือนท้องถิ่น และเรือนในสวน ได้ถูกนำมาปรับปรุงเพื่อใช้รองรับนักท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ เมื่อการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น เจ้าของที่พักอาศัยเริ่มมีการต่อเติมเรือนไทย เรือนท้องถิ่น และเรือนในสวน เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบดั้งเดิมของกลุ่มอาคาร ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยส่วนหนึ่ง

พื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์มากแห่งหนึ่ง คือ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีการขยายตัวทางการท่องเที่ยวสูง จากสถิติช่วงพ.ศ. 2545 ถึง 2549 พบว่านักท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 20.18 ต่อปี โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครปฐมประกอบด้วย องค์พระปฐมเจดีย์ วัดไร่ขิง สวนสามพราน และชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวาย ข้อมูลทางสถิติพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวภายในชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงพ.ศ. 2547 ถึง 2549 เนื่องจากการที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากกรุงเทพฯ ได้สะดวก เป็นชุมชนที่มีอายุยาวนาน และพื้นที่ต่อเนื่องมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และความสำคัญในประวัติศาสตร์ เป็นต้น สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน คือ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีการกระจุกตัวอยู่ภายในชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวาย ผู้อาศัยในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความต้องการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาสนใจ

ศักยภาพของชุมชนในเรื่องความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ เนื่องจากต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน โดยนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. สำรวจ ระบุ และจำแนกมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี เพื่อกำหนดศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. ศึกษานโยบายและแนวโน้มนำการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ศึกษาความต้องการ ข้อจำกัดของชุมชนในการปรับปรุงที่พักอาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับรูปแบบที่พักอาศัย และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
4. เสนอแนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์ที่เหมาะสมเพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว

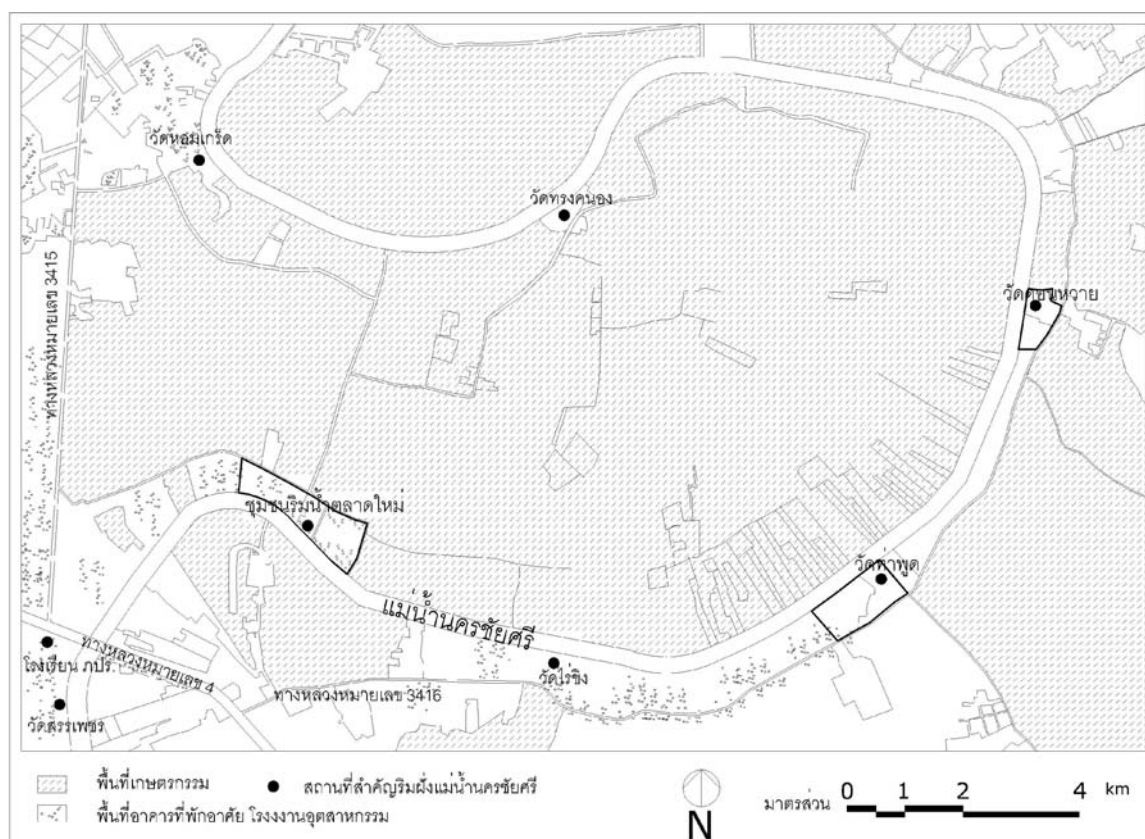
1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับที่พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวยังมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. รูปแบบเรือนไทย เรือนท้องถิ่นในชุมชน ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่รวบรวมเรือโบราณในชุมชน โรงเจเคี่ยมคุงตัว และตลาดริมน้ำดอนหวาย เป็นต้น
3. องค์ประกอบการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ป้ายบอกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นึ่งพักผ่อน และห้องน้ำ เป็นต้น

โดยศึกษาพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีทั้งหมด 3 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำดอนหวาย ชุมชนบ้านท่าพูด และชุมชนริมน้ำตลาดใหม่ แสดงตำแหน่งในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1
ขอบเขตการวิจัยพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี

ที่มา: กรมแผนที่ทหาร, 2545. (ดัดแปลง)

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยโดยการสำรวจภาคสนามร่วมกับการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์

1. ขั้นตอนและวิธีเก็บข้อมูล โครงการนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางสถาปัตยกรรม การวางแผนบริเวณ และการวางแผนชุมชนซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจสภาพปัจจุบันด้วยภาพถ่ายและแผนที่ พร้อมกับทำรังวัดสภาพทางกายภาพปัจจุบันของอาคาร และดำเนินการเก็บข้อมูล 5 กลุ่ม ดังนี้

1) ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ภาพถ่ายทางอากาศ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนในการบริหารแหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และเจ้าของตัวอย่างที่พักอาศัยรูปแบบโฮมสเตย์

3) ข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยในพื้นที่และนักท่องเที่ยว

4) ข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการบันทึก การถ่ายภาพและการจัดทำผังของเส้นทางท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง

5) ข้อมูลจากการสำรวจจริงวัด และเลือกตัวอย่างที่พักอาศัยสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์

2. ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความเป็นมาทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเศรษฐกิจ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีทั้งในด้านของลักษณะของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ได้แก่ เรือนไทย เรือนท้องถิ่น และเรือนในสวน เป็นต้น และรูปแบบการวางผังชุมชน ได้แก่ ลักษณะของชุมชนกับการใช้พื้นที่สาธารณะ ตลาดริมฝั่งแม่น้ำ วัด และทางเดินริมน้ำ

3) วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว ข้อจำกัด และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์

4) สรุปผลการวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนาการท่องเที่ยว และเสนอทิศทางการท่องเที่ยวรูปแบบโฮมสเตย์ ที่สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ภายในชุมชน

2. นำทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีภายในชุมชนมาใช้ในการออกแบบเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงกระจายนักท่องเที่ยวสู่พื้นที่ใกล้เคียง

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม
NAKHON PATHOM TOURIST MAP

สัญลักษณ์ Legend

- จังหวัด (Province Location)
- ◎ อำเภอ (District)
- ★ สถานที่ท่องเที่ยว (Tourist Attraction)
- 🚂 สถานีรถไฟ (Railway Station)
- ทางหลวง (Highway)
- แม่น้ำ ลำน้ำ (Water/River)
- เส้นขอบเขตจังหวัด (Province Boundary)
- เส้นขอบเขตอำเภอ (District Boundary)
- ทางรถไฟ (Railway)

The map displays the following locations and features:

- North:** จ.สุพรรณบุรี (Suphan Buri), To Amphoe Lat Bu Luang, พระนครศรีอยุธยา (Phra Nakhon Si Ayutthaya).
- West:** จ.กาญจนบุรี (Kanchanaburi), To Amphoe Phanom Thuan, To Amphoe Tha Maka, To Amphoe Tha Maka.
- Central:** อ.กำแพงแสน (Kamphaeng Saet), อ.ดอนเจดีย์ (Don Jek), เมืองนครปฐม (Mueang Nakhon Pathom), พระตำหนักเจ้าฟ้า (Phra Tamnak Chao), พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย (Thai Human Imagery Museum), สวนนกดอนเจดีย์ (Sam Nok Don Jek), สวนพฤกษศาสตร์ (Sams Garden), สวนสัตว์และสวนพระเชตุพนมหารัชมงคล (Nakhon Elephant Ground & Zoo).
- East:** จ.ปทุมธานี (Pathum Thani), To Amphoe Lat Lum Kao, จ.นนทบุรี (Nonthaburi), กรุงเทพมหานคร (Bangkok), ไป กรุงเทพฯ (To Bangkok), ไป สวนพฤกษศาสตร์ (To Sams Garden), ไป สวนสัตว์และสวนพระเชตุพนมหารัชมงคล (To Nakhon Elephant Ground & Zoo).
- South:** จ.สมุทรสาคร (Samut Sakha), ไป อำเภอบ้านแพ้ว (To Amphoe Ban Phaew), ไป อำเภอดอนเจดีย์ (To Amphoe Don Jek), ไป อำเภอบางเลน (To Amphoe Bang Len).

Scale 1 : 40,000

ที่มา : สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548